

RAPPORT

Activiteitenplan Waterharmonica, Vlaardingen

ten behoeve van de ontheffingsaanvraag Wet
natuurbescherming (soorten) Boommarter

Klant: Hoogheemraadschap van Delfland

Referentie: BF9628-WM-RP-211213-1635

Status: S0/P01.01

Datum: 13 december 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Larixplein 1
5616 VB Eindhoven
Water & Maritime
Trade register number: 56515154
+31 88 348 42 50 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Activiteitenplan Waterharmonica, Vlaardingen

Ondertitel: Activiteitenplan Ontheffing Wet natuurbescherming
Referentie: BF9628-WM-RP-211213-1635
Status: P01.01/S0
Datum: 13 december 2021
Projectnaam: ITA Waterharmonica
Projectnummer: BF9628

Opgesteld door: Arend de Wilde

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever. Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel	2
1.3 Leeswijzer	2
De voorgenomen ontwikkeling en het plangebied	3
2.1 Het plangebied	3
2.2 Voorgenomen ontwikkeling	3
2.3 Planning	4
Voorkomen van de boommarter en gebruik van het plangebied	5
3.1 Achtergrondinformatie over de boommarter	5
3.2 Uitgevoerde onderzoeken en waarnemingen	6
3.3 Recent en huidige voorkomen van de boommarter	8
4 De beschermde soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd	10
4.1 De staat van instandhouding	10
4.2 Beschermingsstatus	11
4.3 Het effect van de voorgenomen ontwikkeling	11
4.4 Vereiste mitigatie en compensatie	11
4.4.1 Inleiding	11
4.4.2 Mitigatie	11
4.4.3 Compensatie	12
5 Overige afwegingen	13
5.1 Belangenonderbouwing	13
5.2 Geen andere bevredigende oplossing	14

Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Hoogheemraadschap van Delfland (hierna Delfland) is voornemens een watersysteem te realiseren nabij Afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) De Groote Lucht in Vlaardingen, met de naam Waterharmonica. Om dit te kunnen realiseren moet een bosperceel, genaamd de Populierenweide, worden gekapt. In 2018 is hiervoor een natuurtoets in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) uitgevoerd¹. Uit deze natuurtoets bleek dat bij voorgenomen ontwikkeling maatregelen moeten worden genomen om overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen, vogels met en zonder jaarrond beschermde nesten en de boommarter te voorkomen. Daarnaast dient de zorgplicht te worden nageleefd (artikel 1.11 van de Wnb).

Op basis van de resultaten van de natuurtoets is in 2019² nader onderzoek uitgevoerd naar de aangetroffen zwaarder beschermde diergroepen. Aan de hand van de resultaten hiervan is een activiteitenplan³ opgesteld en ontheffingsaanvraag ingediend. Op basis hiervan en van aanvullende informatie⁴ is een ontheffing soortenbescherming verleend door de Omgevingsdienst Haaglanden (kenmerk ODH-2020-00180748 d.d. 23 december 2020, zaaknummer 00577541) voor opzettelijk verstoren, alsmede beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Aan deze ontheffing zijn voorwaarden verbonden.

Royal HaskoningDHV (hierna RHDHV) heeft in opdracht van Delfland in 2021 een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin de maatregelen uit de ontheffingsverlening zijn uitgewerkt⁵. In maart 2021 is begonnen met het uitvoeren van voorbereidende werkzaamheden voordat de bomen gekapt kunnen worden. Dit betrof het verwijderen van oude nesten van kraaiachtigen en het ongeschikt maken van boomholten voor vleermuizen. Hiervoor zijn boomklimmers ingezet. Tijdens deze werkzaamheden is op 26 maart 2021 een slapende boommarter aangetroffen. De afgegeven ontheffing heeft geen betrekking op het verstoren of vernietigen van verblijfplaatsen van de boommarter, daarom is de boommarter met rust gelaten en zijn verder alle bomen die potentie hadden als verblijfplaats voor de boommarter ongemoeid gelaten. Door deze bevinding heeft het hoogheemraadschap van Delfland in overleg met Staatbosbeheer de kap van de bomen uitgesteld tot in ieder geval augustus 2022.

Voordat verdergegaan kan worden met zowel het ongeschikt maken van de holtes die potentie hebben als verblijfplaats voor de boommarter als de kap van bomen is een aanvullende ontheffing nodig voor het verstoren of vernietigen van verblijfplaatsen van de boommarter. Hiervoor is nadere informatie nodig naar het leefgebied en dient te worden bepaald welk effect de geplande werkzaamheden heeft op het leefgebied van deze boommarter. Ten behoeve van deze ontheffingsaanvraag is voorliggend activiteitenplan opgesteld

¹ De Rooij, J.A.A., 2018. *Natuurtoets Waterharmonica De Rietputten. Toets aan de Wet natuurbescherming*. Royal HaskoningDHV, Rotterdam.

² Van Vreeswijk, T., 2019. *Nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (soorten) ten behoeve van de realisatie van zuiveringssysteem Waterharmonica te Vlaardingen*. Royal HaskoningDHV, Amersfoort.

³ Van Vreeswijk, T., 2019. *Activiteitenplan Waterharmonica, Vlaardingen*. Royal HaskoningDHV, Amersfoort.

⁴ Van Vreeswijk, T., 2020. *Aanvullende informatie ontheffingsaanvraag Wnb soorten voor project Waterharmonica*, Royal HaskoningDHV, Amersfoort.

⁵ Van Vreeswijk, T. & C. Posthouwer, 2021. *Ecologisch Werkprotocol Waterharmonica, Vlaardingen*. Kenmerk BF9628WATNT2012221122. Royal HaskoningDHV, Amersfoort.

1.2 Doel

Het activiteitenplan dient als achtergronddocument voor de ontheffingsaanvraag. In dit activiteitenplan wordt een beschrijving gegeven van de functie van het plangebied voor de aanwezige beschermde soort (boomarter, *Martes martes*) met een analyse van de effecten en benodigde maatregelen. Er wordt beschreven waarom de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort. Tevens wordt onderbouwd in welk belang de ontheffing wordt aangevraagd en waarom er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de locatie van het plangebied beschreven, de huidige en toekomstige situatie geschetst en uitgelegd wat de voorgenomen activiteit inhoudt. In hoofdstuk 3 wordt beschreven welke onderzoeken er zijn uitgevoerd. Hoofdstuk 4 geeft de staat van instandhouding, wordt beschreven wat het effect van de voorgenomen activiteit is en welke verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming hierdoor worden overtreden. Daarnaast worden de vereiste maatregelen beschreven en wordt onderbouwd hoe daarmee de gunstige staat van instandhouding van de soort blijft gewaarborgd. In hoofdstuk 5 wordt de dwingende reden van groot openbaar belang gegeven en wordt als laatste de alternatievenafweging behandeld.

De voorgenomen ontwikkeling en het plangebied

2.1 Het plangebied

Het plangebied ligt ten westen van Vlaardingen, aan weerskanten van de metrolijn station Schiedam Centrum - Hoek van Holland, en bestaat uit meerdere deelgebieden, zie Figuur 0-1 hieronder.

Het plangebied wordt de “Populierenweide” genoemd en heeft een totale oppervlakte van 6,45 hectare. Het bestaat uit verschillende deelgebieden met per deelgebied steeds één dominante boomsoort: gewone es, populier of zomereik (Figuur 2-2). Deze zijn enkele tientallen jaren geleden aangeplant.

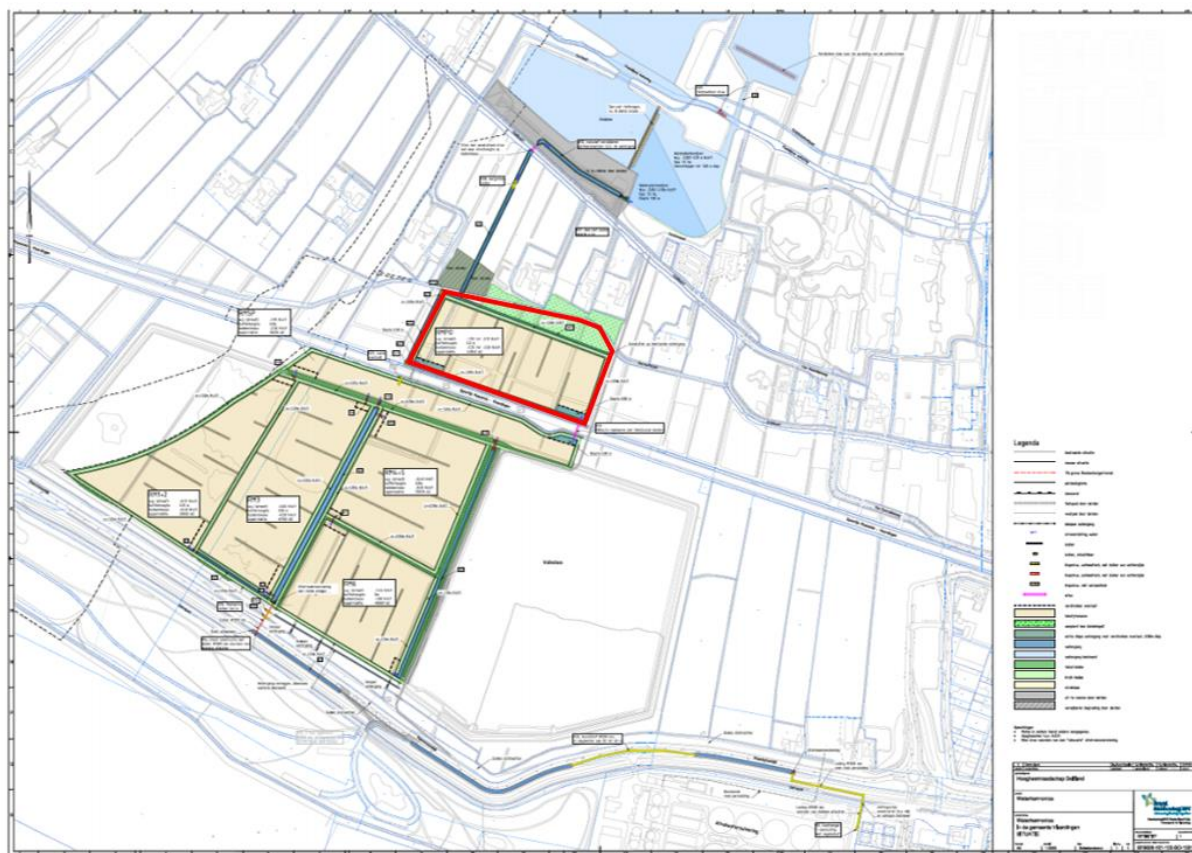
Figuur 0-1: Overzicht van het plangebied en verschillende deelgebieden daarvan met de Populierenweide (rode ster). Bron foto: Street Smart by Cyclomedia).

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De nieuwe plannen voorzien in een waterrijk en open landschap met rietlanden, waarin hoogstens verspreid wat houtige opslag voorkomt. Om dit te realiseren is men voornemens om de bomen van de Populierenweide te kappen waarna het gebied wordt afgegraven en omgevormd tot een rietmoeras.

De gewenste inrichting van het gebied is vastgelegd in het Inrichtingsplan Waterharmonica De Rietputten (2016). De Rietputten wordt ingericht als Waterharmonica, een rietmoerasgebied waar het water op een zigzaggende manier geleidelijk door riet wordt geleid. Daardoor wordt het water op een natuurlijke manier geïtaliseerd en geschikt voor sloten, vaarten en zwemwater en kan zoetwater behouden worden voor het beheergebied. De route van de Waterharmonica loopt vanaf de AWZI aan de Maassluisdijk landinwaarts naar de Krabbeplas en doorkruist de planlocatie van de Populierenweide.

De Waterharmonica zal bestaan uit een combinatie van een rietmoeras doorsneden met kades (zie figuur 2-2). Deze Waterharmonica beslaat een oppervlak van circa 40 hectare.

Figuur 0-2: Definitief schetsontwerp Waterharmonica met daarin het plangebied voor de te kappen bomen (rood omlijnd). 30 juli 2018 (Royal HaskoningDHV).

2.3 Planning

Planning op het moment van schrijven is om najaar 2022 te starten met de uitvoeringsfase van het project. Er is nog geen detailplanning, dit hangt onder andere af van de planning van de aannemer. Volgorde van uitvoering is straks aan de aannemer. Voor de uitvoeringsperiode staat nu een jaar gepland.

De planning voor de bomenkap in de Populierenweide is deze na het broedseizoen van 2022 te starten. Omdat het een drassig gebied is wat de kap bemoeilijkt en nog niet bekend is wat de weersomstandigheden in het najaar 2022 zijn, kan niet exact aangegeven worden hoeveel tijd de kap in beslag neemt. De verwachting is dat de kap uiterlijk februari 2023 kan worden afgerond, maar indien de omstandigheden dit toelaten, zal dit een paar maanden eerder gereed zijn. Veilig werken is hierbij ook een belangrijk aandachtspunt voor de aannemer.

Voorkomen van de boomarter en gebruik van het plangebied

3.1 Achtergrondinformatie over de boomarter

Jarenlang was de boomarter een zeldzame soort met een beperkte verspreiding in Nederland. Tot 1990 was het voorkomen beperkt tot delen met bossen van 'Hoog Nederland'. Na 1990 is het aantal uurhokken met waarnemingen bijna verdrievoudigd waarbij zo wel een versterking van de populatie in Hoog Nederland als een uitbreiding naar Noord, West en Zuid-Nederland is opgetreden⁶. In Zuid-Holland is de eerste waarneming in de 20^e eeuw pas rond 1990 gedaan waar de soort via de kuststreek vanuit Noord-Holland aan het uitbreiden was. Pas na 2010 heeft er een sterke uitbreiding in Zuid-Holland plaatsgevonden.

Op de Rode Lijsten van 1994 en 2009 stond deze soort nog als 'kwetsbaar'. Op de Rode lijst van 2020 is de status verandert als 'Thans niet bedreigt'. Dit hangt samen met een duidelijke versterking van de populatie en uitbreiding van het voorkomen in Nederland.

Habitat

Tegelijk met de uitbreiding lijkt ook het type en aantal habitats waar de soort voorkomt uitgebreid te zijn. Tot een tiental jaren gelden bleek het voorkomen van de boomarter vooral beperkt tot oudere vooral loofbossen op hogere gronden. Kerngebieden waren de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug en de Drents-Friese wouden. Sindsdien heeft de soort zich ook verspreid in jonge bosgebieden en moerasbossen waarbij ook volop waarnemingen in de omgeving van bossen gedaan worden. Het blijkt dus niet zozeer een bossoort als wel een soort van een bosrijk landschap waarbij naast bossen ook andere habitats benut worden. De soort komt voor in vrijwel heel Europa en aangrenzende gebieden in Azië en het Midden-Oosten. De soort wordt, naast bosgebieden, aangetroffen in ruige graslanden, moerasgebieden met hoge begroeiing, struikgewas en in het algemeen gebieden met voldoende dekking⁷.

Voedsel

De boomarter is meer een opportunistische verkenner in zijn territorium dan een jager en scharrelt zijn voedsel bij elkaar door te eten wat hem 'voor-de-voet komt'. Zijn eten bestaat uit insecten (waaronder hommels- en wespenbroed), vogels en eieren, kleine zoogdieren (van muis tot konijn) en aas en af en toe een eekhoorn. In de nazomer en herfst eet de boomarter veel bessen en vruchten⁸.

Voortplantings- en verblijfplaatsen

Rustplaatsen van boomarters bevinden zich vaak in boomholten, maar kunnen ook in konijnen-, vossen of dassenholen, tussen boomwortels of onder takkenbossen zitten. Nesten in bomen zitten vaak in oude spechten- of eekhoornholten, in inrottigsholten en soms in gebouwen die in of aan de rand van het bos staan. Boomarters maken meestal niet zelf een verblijfplaats maar passen een bestaand nest aan. Nestkasten specifiek ontworpen voor steen- en boomarters blijken vaak als kraamkamer gebruikt te worden.

Kwetsbare periode

In jaren dat er veel voedsel is (vooral muizen) worden jongen vanaf half maart tot half april geboren. In jaren met weinig voedsel is dat de tweede helft van april. Na ongeveer 8 weken verlaten de vrouwtjes met hun jongen de voortplantingsplaats en trekken ze rond in het territorium van het vrouwtje. Ze verblijven daarbij in verschillende hopen in de grond, op vogelnesten of onder takkenbossen. Boomholten worden vooral in de periode november-maart als verblijfplaats gebruikt.

Verplaatsing en territorium

⁶ www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/boomarter

⁷ <https://faunafocus.com/portfolio/pine-marten/>

⁸ www.silvavir.com/?s=boomarter

Boommarters kunnen uitstekend klimmen en zich door boomtoppen verplaatsen, maar ook op de grond zijn ze behendig en snel en het zijn goede zwimmers. Ze zijn vooral nachtactief en slapen overdag in een van de vaak meerdere nesten/verblijfplaatsen in hun territorium. Per nacht worden 2 tot 7 kilometers afgelegd, maar mannetjes kunnen wel eens 10 – 20 kilometer per nacht afleggen. Deze afstanden worden vooral over de grond afgelegd. De dieren leven in principe solitair; enkel in de paartijd zijn mannetjes en vrouwtje een paar dagen samen. Het leefgebied van een mannetje is vaak ordegrootte 400 - 1000 ha en overlapt (deels) dat van meerdere vrouwtjes die wat kleinere territoria hebben (vaak globaal 300 – 500 ha). Maar veel kleinere territoria (enkele tientallen hectares) tot enkele duizenden hectares zijn ook waarschijnlijk vooral afhankelijk van de voedselbeschikbaarheid.

3.2 Uitgevoerde onderzoeken en waarnemingen

In 2018 is een natuurtoets in het kader van de Wnb ten behoeve van dit project uitgevoerd. Reeds in deze natuurtoets uit 2018⁹ is vastgesteld dat de boommarter in de omgeving van het plangebied voorkwam en op basis van waarnemingen in de NDFF was waargenomen in het Volksbos. Dit is een relatief jong bosgebied net ten zuiden van het plangebied (zie figuur 3-2).

Op grond van het oriënterend veldbezoek uit 2018 is geconcludeerd dat het te kappen bos geschikt leefgebied met potentiële vaste kraam- en verblijfplaatsen van de boommarter kan bevatten. Daarom is nader onderzoek nodig geacht naar aanwezigheid van verblijfplaatsen in de Populierenweide.

In 2019 is dit nader onderzoek uitgevoerd¹⁰. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de 'Handleiding boommarters inventariseren'¹¹. Tevens is aanvullende informatie uit andere bronnen toegevoegd. Op basis hiervan blijkt dat er tot 2014 geen waarnemingen bekend waren van de boommarter ten zuiden van de A20. In april 2014 is een dode boommarter aangetroffen aan de zuidzijde van de A20 nabij de Krabbepas. In 2018 is een boommarter waargenomen in het Volksbos ten zuiden van de Populierenweide. In 2019 werd tijdens veldbezoek een rustende boommarter waargenomen ten oosten van de Populierenweide.

In het nader onderzoek uit 2019 wordt geconcludeerd dat na 2014 de boommarter het gebied ten zuiden van de A20 heeft gekoloniseerd en dat er aanwijzingen zijn dat ten minste één individu hier een territorium heeft gevestigd. Tijdens het aanvullende onderzoek in 2019 is geen vaste rust- of verblijfplaatsen van de boommarter in het plangebied gevonden zijn, maar is op basis van overige waarnemingen (zie tabel 3-1) duidelijk dat deze wel in de buurt aanwezig zijn. Daarom was geconcludeerd dat, op dat moment, het plangebied naar verwachting alleen als foerageer- en leefgebied gebruikt werd.

Op basis van bovenstaande informatie is geen ontheffing voor verstoren en vernietigen van verblijfplaatsen van de boommarter aangevraagd. Er is toen wel ontheffing aangevraagd en verkregen voor baltsterritoria van de gewone dwergvleermuis.

Ten behoeve van de werkzaamheden is een ecologisch werkprotocol opgesteld¹². Hierin zijn ook maatregelen opgenomen om verstoring van de boommarter te voorkomen omdat wordt aangenomen dat deze gebruik kan maken van het plangebied. Deze maatregelen betreffen:

Maatregelen uit het Ecologisch werkprotocol:

⁹ De Rooij, J.A.A., 2018. *Natuurtoets Waterharmonica De Rietputten. Toets aan de Wet natuurbescherming. Royal HaskoningDHV, Rotterdam.*

¹⁰ Van Vreeswijk, T., 2019. *Nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (soorten) ten behoeve van de realisatie van zuiveringssysteem Waterharmonica te Vlaardingen. Royal HaskoningDHV, Amersfoort.*

¹¹ Achterberg, C. (2007). *Handleiding boommarters inventariseren. Versie augustus 2007. Rapport Werkgroep Boommarter Nederland en Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.*

¹² Van Vreeswijk, T. & C. Posthouwer, 2021. *Ecologisch Werkprotocol Waterharmonica, Vlaardingen. Kenmerk BF9628WATNT2012221122. Royal HaskoningDHV, Amersfoort.*

1. De opdrachtgever zorgt ervoor dat de kwaliteit van het nieuwe moerasgebied, dat in plaats van het bosperceel komt, als jachtgebied voor de boommarter voldoende wordt gewaarborgd. Denk hierbij aan incidentele droogval van (delen) van het gebied en goede toegankelijkheid van de oeverzones, met meerdere toegangs-/vluchtwegen uit het gebied. Een paar kleine bosjes/struweel kan helpen voor extra beschutting te zorgen. Een ecooloog dient hierop toe te zien en de ontwerper hierin te adviseren.
2. Er wordt in of na augustus (buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de boommarter) gekapt. Daarmee wordt voorkomen dat de kap leidt tot het verlaten van een eventueel in de omgeving (buiten het plangebied) aanwezige voortplantingsplaats.
3. Conform de vereisten uit de ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming met zaaknummer 00577541, ten behoeve van het verloren gaan van de paarterritoria van de gewone dwergvleermuis en de voorgeschreven maatregelen uit het werkprotocol, dienen boomholten en andere openingen in de bomen voorafgaand aan de kap voor vleermuizen ongeschikt gemaakt te worden.

Op vrijdag 26 maart 2021 is door ter zake deskundig ecooloog T. van Vreeswijk een inventarisatie uitgevoerd waarbij de potentiële verblijfplaatsen in de bomen voor vleermuizen op kaart zijn ingetekend (zie figuur 3-1). De bomen zijn in het veld gemarkeerd. Op 12 mei 2021 zijn deze bomen door twee boomklimmers van Rope Control, indien nodig met behulp van een endoscoop, gecontroleerd.

Een aantal boomholten was in gebruik door vogels en is daardoor ongemoeid gelaten. Drie bomen (00927, 00928 en 00938) waren niet geheel inspecteerbaar of niet veilig om te inspecteren (dood). Omdat er vrij snel ook een boommarter werd aangetroffen (zie verder), zijn alle bomen die potentie hadden als verblijfplaats voor de boommarter verder ongemoeid gelaten. Wanneer de openingen te klein of te ondiep waren, de opening leeg was en er geen (sporen van) vleermuizen (of andere diersoorten) werden aangetroffen, is de holte afgesloten met natuurvriendelijk materiaal of is het betreffende deel van de boom afgezaagd of opengebroken.

In boom 00924 werd bij het controleren van de holte een slapende boommarter aangetroffen. Het is niet duidelijk of het één individu betreft of dat het om een moeder met jongen ging. Om de boommarter niet verder te verstoren is deze zo snel mogelijk weer met rust gelaten. In boom 00939 is een latrine en zijn knaagsporen van boommarter gevonden. Deze boom is ook met zekerheid door de boommarter in gebruik. Andere bomen die potentie hebben als verblijfplaats voor een boommarter zijn 00926 en 00931 (zie figuur 3-1). Hier zijn geen sporen aangetroffen, maar de holten zijn wel zodanig groot dat een boommarter erin kan verblijven. Deze bomen zijn daarom ongemoeid gelaten door de boomklimmers.

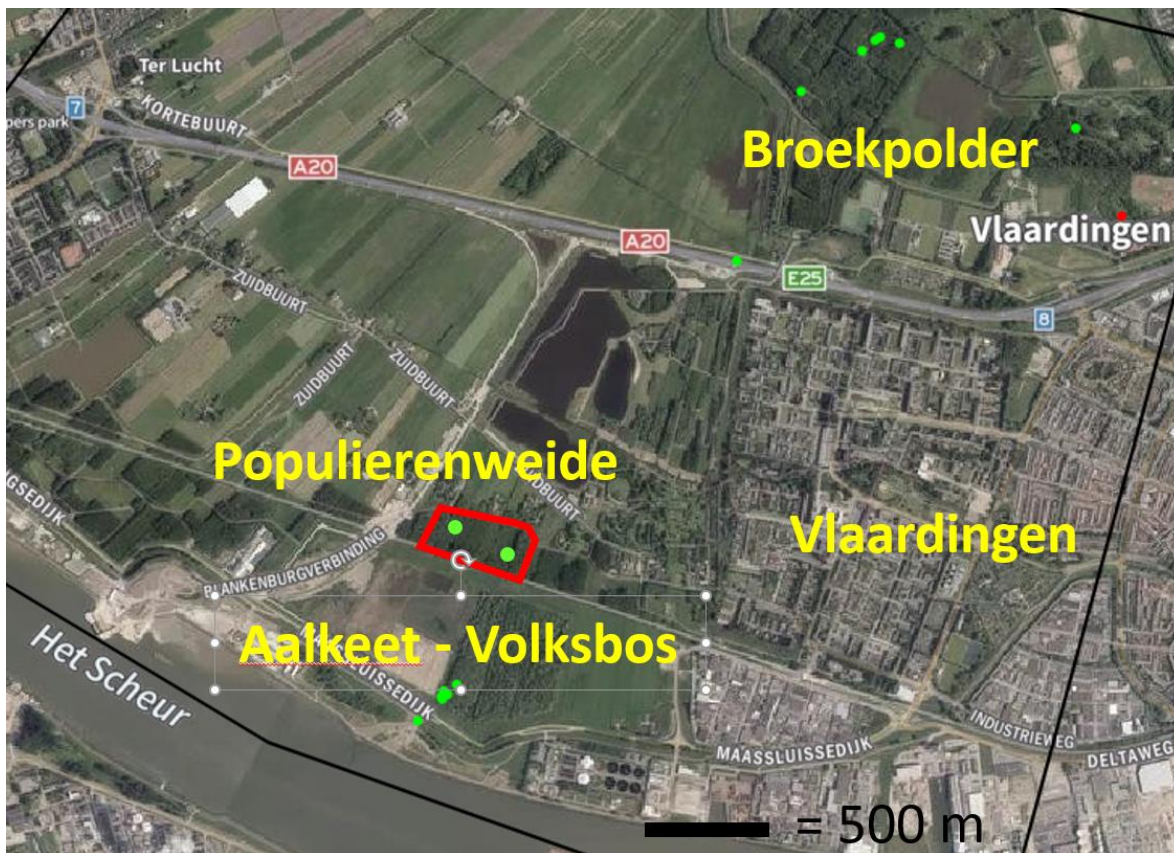
Figuur 3-1. De locaties van de bomen met openingen en de getroffen acties / waarnemingen.

De aangetroffen verblijfplaatsen van de boommarter betekende dat deze zich definitief in het gebied heeft gevestigd en dat een aanpassing of aanvraag van de Ontheffing Wnb en het Ecologisch Werkprotocol nodig was.

3.3 Recent en huidige voorkomen van de boommarter

De waarnemingen van dit project en geregistreerde waarnemingen van de NDFF uit de periode 2012 – 2021 zijn aangegeven in figuur 3-2. Aanvullend zijn ook registraties gevonden op Waarnemingen.nl (tabel 3-1). Deze laten een vergelijkbaar patroon zien als in de NDFF:

- Tot 2014 alleen waarnemingen aan de noordzijde van de A20 (Broekpolder)
- Vanaf 2015 ook waarnemingen aan de zuidzijde (Aalkeet - Volksbos en Populierenweide)

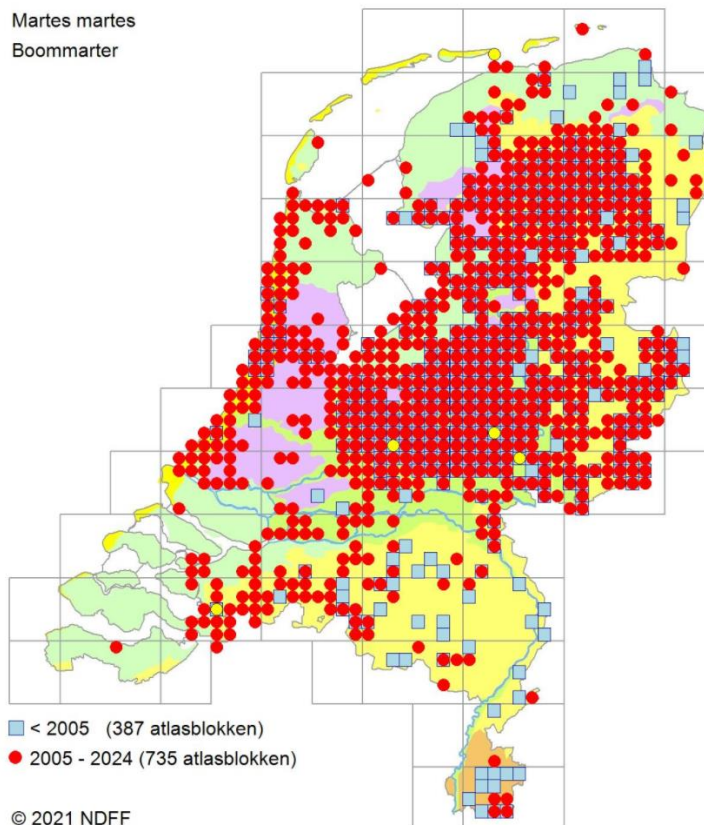

Figuur 3-2. Waarnemingen boommarker 2012- 2021 (groene stippen) (NDFF & RHDHV). Plangebied rood omlijnd.

Tabel 3-1. Waarnemingen boommarker op de NDFF en Waarneming.nl (bezoekt op 6 oktober 2021)

Jaar	NDFF		Waarneming.nl		Opmerking
	Noord	Zuid	Noord	Zuid	
2012	1		1		
2013	3		15		
2014					Verkeersslachtoffer A20
2015			1		
2016			1		
2017					
2018	1	6		6	
2019	1		1	1	Verkeersslachtoffer A20
2020	1		3	1	
2021					Populierenbos (RHDHV)

Van 2012 tot 2017 zijn alleen regelmatige waarnemingen bekend van de boommarter uit de Broekpolder ten noorden van de A20. Sinds 2017 zijn er ook regelmatig waarnemingen ten zuiden van de A20. Er zijn voldoende aanwijzingen om vast te stellen dat beide gebieden vrijwel permanent bewoond worden door boommarters. De Broekpolder omvat ongeveer 350 hectare waarbinnen een gevarieerd landschap met bossen, bosjes, plassen en open vegetaties te vinden is. Ten zuiden van de A20 ligt de Krabbeplass, Populierweide, Aalkeet- en Volksbos. Dit gebied omvat ongeveer 250 hectare en bestaat ook uit bossen, bosjes, plassen en allerlei open en halfopen vegetaties. Beide gebieden lijken geschikt voor tenminste 1 territorium. Gezien de grootte van de gebieden en de in de literatuur aangetroffen territoriumgroottes is te verwachten dat in beide gebieden maar 1 boommarter aanwezig is. Deze boommarters zijn onderdeel van een grotere regionale populatie. Op basis van het landschap lijken aansluitende leefgebieden mogelijk ten westen richting Maassluis en aan de noordzijde van Vlaardingen richting het Zweth en verder naar het noorden de Abtswoudse bossen en Delftse Schie. Aan de zuidzijde van het Scheur/de Nieuwe Waterweg zijn geen waarnemingen van de boommarter. Het is aannemelijk dat dit brede stromende open water een barrière is voor de verspreiding van deze soort (zie figuur 3-3).

Figuur 3-3. Verspreiding boommarter (NDFF/VZZ).

4 De beschermde soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd

4.1 De staat van instandhouding

De boommarter is in Nederland een zeldzame soort die de afgelopen jaren weer in een groot deel van Nederland wordt waargenomen (Figuur 3-3). Nadat de soort eeuwenlang vervolgd was en zeer zeldzaam en bedreigd was, is er sprake van een geleidelijk herstel van zowel de populatie als de verspreiding.

In 2018 is de landelijke populatie op 750-1.500 volwassen boommarters geschat¹³. In 2010 werd deze nog op 400-500 volwassen dieren geschat¹⁴.

Ottburg en van Swaay¹⁵ hebben de 'Favourable Reference Population' (FRP) voor Nederland bepaald op 6.000 boommarters. De door Ottburg en van Swaay bepaalde FRP is echter gebaseerd op verouderde gegevens en inzichten. Zo is er uitgegaan van 6 deelpopulaties binnen Nederland waarbij per deelpopulatie 1.000 dieren nodig zijn voor een duurzame populatie. Inmiddels is bekend dat in Nederland

¹³ European Environmental Agency, 2019 Report on progress and implementation Article 17, Habitats Directive, Netherlands 2019 Report.

¹⁴ www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/boommarter

¹⁵ Ottburg, F.G.W.A. en C.A.M. van Swaay, 2014. Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrichtlijn. Wageningen, WOt-rapport 124.

sprake is van voldoende genetische uitwisseling tussen regio's waar boommarters voorkomen om te kunnen spreken van één metapopulatie¹⁶. Dan volstaat een aantal van 1.000 volwassen dieren om van een gunstige FRP te spreken. Als uitgegaan wordt van het gemiddelde van de gegevensrange uit 2018 voor volwassen dieren (1.125 boommarters), dan wordt de FRP gehaald.

De boommarter heeft zich pas recent weer in Zuid-Holland gevestigd en wordt pas sinds 2012 in de buurt van het plangebied gevonden en in 2021 is voor het eerst een verblijfplaats in het plangebied zelf aangetroffen. Dus net als landelijk, lijkt de soort zich regionaal uit te breiden en steeds meer geschikte habitats te bezetten. Daardoor kan zowel de landelijke als de regionale staat van instandhouding als 'gunstig' en 'verbeterend' beoordeeld worden.

4.2 Beschermingsstatus

Wet Natuurbescherming: Nationaal beschermd (art. 3.10)

Habitatrichtlijn (1992): bijlage V

Conventie van Bern (1982): appendix III

4.3 Het effect van de voorgenomen ontwikkeling

Als gevolg van de voorgenomen ingreep verdwijnen twee zekere en enkele mogelijke verblijfplaatsen van de boommarter. De bomen waarin deze zich bevinden worden gekapt. Bij de kap van de bomen kunnen de dieren worden verstoord en worden verblijfplaatsen vernietigd. Het populierenbos dient door de aanwezigheid van verblijfplaatsen beschouwd te worden als essentieel leefgebied voor de boommarter. Dit is een overtreding van artikel 3.10 lid 1, onder b van de Wnb voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter. Er is daarom een ontheffing Wnb nodig om de bomen te mogen kappen.

4.4 Vereiste mitigatie en compensatie

4.4.1 Inleiding

Mitigatie is het voorkomen van schade aan dier- en plantensoorten tijdens werkzaamheden. Compensatie betreft het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en leefgebieden, waarmee het behoudt van de soort(en) op de lange termijn wordt gewaarborgd.

4.4.2 Mitigatie

Met de kap van de bomen in de Populierenweide gaan twee verblijfplaatsen verloren. Om het verstoren, verwonden of doden van dieren zoveel mogelijk te voorkomen, wordt de kap van de bomen buiten het kwetsbare seizoen uitgevoerd of worden de bomen buiten het kwetsbare seizoen ongeschikt gemaakt als verblijfplaats, waarna kap in het kwetsbare seizoen kan plaatsvinden.

Omdat ook rekening moet worden gehouden met kwetsbare perioden van andere beschermde soorten (zie van Vreeswijk, 2019), is het najaar (oktober) de enige periode waarin de kap van de bomen zonder meer kan worden uitgevoerd, zie Tabel 4.1. Indien de holtes die geschikt zijn als verblijfplaats tijdig ongeschikt gemaakt zijn, kan de kap aanvullend ook in de periode november – januari plaatsvinden.

¹⁶ Groot, G.A. de, T.R. Hofmeester, M. La Haye, H.A.H. Jansman, M. Perez-Haro & H.P. Koelewijn, 2016. Hidden dispersal in an urban world: genetic analysis reveals occasional long-distance dispersal and limited spatial substructure among Dutch pine martens. *Conservation Genetics* 17: 111-123.

Uiteraard kan deze kap pas plaatsvinden als er een ontheffing is verleend voor de vernietiging van verblijfplaatsen van de boommarter.

Tabel 4 1. Samenvatting werkbare periodes per soort. Bron: van Vreeswijk (2019).

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Boommarter	3	3	4	4	4	4	1	1	1	1	3	3
Vleermuizen	2	2	2	4	4	4	4	4	4	2	2	2
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	1	2	3	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Broedvogels met jaarrond beschermd nest (buiserd)	1	4	4	4	4	4	4	3	1	1	1	1
Totaal	3	3	4	4	4	4	4	4	4	2	3	3

Legenda

Kleur	Betekenis
4	ongeschikt
3	Indien mogelijk vermijden
2	Geschikt met voorwaarden
1	Geschikt

4.4.3 Compensatie

Met de kap van de bomen in de Populierenweide gaan twee verblijfplaatsen van de boommarter verloren en verdwijnt het bos als leefgebied. Uit de gegevens van de NDFF en Waarneming.nl blijkt dat er meerdere waarnemingen van een boommarter in een verblijfplaats in het Volksbos zijn. Binnen het leefgebied van de boommarter ten zuiden van de A20 zijn daarom vrijwel zeker nog andere verblijfplaatsen aanwezig. Het grootste deel van de overige bossen in het leefgebied ten zuiden van de A20 blijft bestaan waardoor aannemelijk is dat hier voldoende verblijfplaatsen beschikbaar blijven voor de boommarter en er geen compensatie voor verblijfplaatsen nodig is.

Uit onderzoek is gebleken dat boommarters vaker voorkomen in gebieden zonder recreatie dan met recreatie. Het is daarom van belang dat er binnen het leefgebied voldoende rustige locaties zijn om te verblijven en te foerageren¹⁷. Het rietmoeras dat in de plaats komt van het Populierenbos, wordt niet afgesloten voor publiek, maar zeker ook niet aantrekkelijk gemaakt. De verwachting is dat vooral de zuidkant van de metrolijn gebruik gaat worden voor extensieve recreatie (wandelaars/vogelaars). De rest van het leefgebied zal niet anders dan nu gebruik worden door recreanten en daarmee een geschikt en lokaal voldoende rustig leefgebied voor de boommarter blijven.

De Waterharmonica zal voor een groot deel begroeien met opgaande moerasvegetatie. Deze geeft voldoende dekking voor de boommarter om het gebied te gebruiken voornamelijk als foerageergebied. Het gebied is makkelijk bereikbaar voor de boommarter vanuit de bestaande bosgebieden in de directe nabijheid van de Waterharmonica. Hoewel boommarters via takken van boom naar boom kan bewegen, verplaatsen ze zich toch voornamelijk over de grond. In de Waterharmonica zullen muizen, vogels en grote insecten voorkomen die geschikt zijn als prooi. De kades in het gebied maken het gebied voldoende toegankelijk. Struwelen en holen van konijnen zorgen voor aanvullende geschikte verblijfplaatsen in dit gebied. Er is daarom ook geen compensatie nodig voor het bos dat als gevolg van de aanleg van de Waterharmonica zal verdwijnen.

¹⁷ www.boswachtersblog.nl/zuid-holland/2019/06/12/waar-verstoppen-dieren-zich/

5 Overige afwegingen

5.1 Belangenonderbouwing

Het beschadigen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van de boommarter is een overtreding van artikel 3.10 lid 1b van de Wnb. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Voor de ontwikkeling van de Waterharmonica gelden de volgende belangen:

- In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daaropvolgende gebruik van het gebied of het gebouwde;
- In het algemeen belang.
- In het belang van de 'volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zoals vermeld in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3, van de Wnb.

Toelichting

Project S.C.H.O.O.N. is één van de deelprojecten van het kwaliteitsprogramma Blankenburgverbinding, inmiddels bekend onder de naam 'Nieuw Waterland'. In de Regionale Bestuursovereenkomst Blankenburgverbinding uit 2015 staat vermeld: 'Het Hoogheemraadschap draagt zorg voor de realisatie van een werkend watersysteem bestaande uit een waterharmonica inclusief een zoetwaterfabriek binnen de randvoorwaarden van het landschapsplan en de eisen van natuurcompensatie van de rietputten zodat de verblijftijd van water in de zwemplas in de Krabbepas wordt geoptimaliseerd met het oog op de zwemwaterkwaliteit.'

Het project S.C.H.O.O.N. speelt zich af tussen de gemeenten Vlaardingen en Maassluis. Hoofdrospelers zijn de Zoetwaterfabriek op AWZI De Groote Lucht en de Waterharmonica. Het gezuiverde afvalwater wordt nog een slag schoner gemaakt, zodat het hergebruikt kan worden in de sloten en vaarten. Dit project is onderdeel van het kwaliteitsprogramma Nieuw Waterland. Dit is een samenhangend programma van elkaar versterkende maatregelen.

Delfland ziet kansen voor S.C.H.O.O.N. op grond van (onder meer) de onderstaande vier maatschappelijke, technische en bestuurlijke ontwikkelingen in het gebied.

1. Voldoende zoetwater van voldoende kwaliteit

Door klimaatverandering en sociaaleconomische ontwikkelingen is de verwachting dat watertekorten vaker en langduriger optreden.

2. Kwaliteit oppervlaktewater

Op nationale en Europese schaal is er steeds meer aandacht voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Hierbij kijkt men steeds meer naar de bronnen die de kwaliteit beïnvloeden. De lozingseisen van afvalwaterzuiveringen zijn gedefinieerd. Maatschappelijk is er steeds meer aandacht voor de effecten van medicijnresten, hormoon verstorende stoffen en andere microverontreinigingen in het oppervlaktewater.

3. Kwaliteit zwemwater Krabbepas

De provincie Zuid-Holland heeft de Krabbepas aangewezen als zwemwater. Delfland heeft de Krabbepas aangemerkt als 'prioritair zwemwater' op grond van de aanwezigheid van horeca, de hoge

bezoekersaantallen en de bereidheid van de beheerder om mee te investeren in het gebied. Delfland is medeverantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om de zwemwaterkwaliteit van de Krabbeplas te verbeteren. Desondanks wordt er regelmatig overlast door blauwalgen in de Krabbeplas gemeten. Om daaraan het hoofd te bieden moet de verblijftijd van het water worden teruggebracht van ca. een jaar naar enkele dagen. De AWZI de Groote Lucht ligt vlakbij de Krabbeplas en wordt gebruikt als bron voor het doorspoelwater. De kwaliteit van het water moet dan wel op orde zijn.

4. Kwaliteitsprogramma Nieuw Waterland

Ca. 6 jaar geleden heeft de Tweede Kamer besloten 25 miljoen euro extra beschikbaar te stellen voor extra kwaliteitsmaatregelen in het gebied rond de Blankenburgverbinding. Delfland heeft de zogeheten Waterharmonica bij de regio ingediend als kwaliteitsproject. Dat is bestuurlijk omarmd. De verwachting is dat de Waterharmonica samen met extra zuiveringsmaatregelen op de AWZI de Groote Lucht leidt tot sterke verbetering van de zwemkwaliteit van de Krabbeplas en dus voor de recreatiewaarde van het hele gebied rond de Krabbeplas. De Waterharmonica geeft het gebied door extra natuurwaarden een kwaliteitsimpuls, en kan een groot deel van de natuurcompensatie van Rijkswaterstaat vanuit de aanleg van de Blankenburgverbinding in de Waterharmonica gecompenseerd worden.

Het huidige populierenbos maakt onderdeel uit van het projectgebied van de toekomstige Waterharmonica. Dit gebied is nodig voor een robuuste Waterharmonica, waarmee aan bovenstaande doelstellingen kan worden voldaan, en voor de natuurcompensatie voor de Blankenburgverbinding, in de directe omgeving hiervan. De bomen die in het kader van de aanleg van de Waterharmonica gekapt gaan worden, worden bovendien in de directe omgeving herplant.

5.2 Geen andere bevredigende oplossing

Het ontwerp is tot stand gekomen door een integrale afweging. De bestaande AWZI (Zoetwaterfabriek), het natuurgebied Rietputten en Krabbeplas zijn locatiegebonden, waardoor het project niet elders gerealiseerd kan worden. Het huidige Populierenbos maakt onderdeel uit van het projectgebied van de toekomstige Waterharmonica. Dit gebied is nodig voor een robuuste Waterharmonica, waarmee aan doelstellingen uit paragraaf 5.1 kan worden voldaan. Het water dat uit de Zoetwaterfabriek komt, is schoon maar levenloos water. Door het water door de Waterharmonica te laten stromen, wordt het water weer levendig gemaakt (gevitalseerd). Voor dit proces is een verblijftijd nodig van het water in de Waterharmonica van 3 tot 5 dagen. De ruimte van het huidige Populierenbos is benodigd als rietmoeras om dit te behalen. Er is daarom geen andere bevredigende oplossing om de doelen te behalen.